

Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,
prese@president.lv, www.president.lv

Valsts prezidentes Vairas Vīķe-Freibergas uzruna seminārā "Sabiedrības integrācija Latvijā - no idejas līdz īstenošanai", 2000.gada 2.jūnijā

Augsti godātais Kalniņa kungs,
organizētāji,
jūsu ekselences,
dāmas un kungi!

Es pieņemu ielūgumu piedalīties šajā seminārā, lai uzsvērtu integrācijas augsto nozīmi Latvijas fundamentālajā politiskajā gribā. Mēs esam atguvuši neatkarību ar vienu mērķi - lai neatkarība ļautu mums izvēlēties savu dzīvesveidu, veidot savu nākotni brīvi tādu, kā mēs paši vēlamies, ne uzspiestu no citurienes. Bet, tajā pašā laikā, brīvība nenozīmē izolētību, atšķirtību. Angļu dzejnieks Džonss savā laikā teica, ka neviens cilvēks nav vientuļa sala - nevar arī neviena tauta vai zeme vairs būt vientuļa sala šajā modernajā pasaulē.

Mēs vēlamies savu likteni saistīt ar mūsu kontinenta likteni. Mēs vēlamies integrēties un nonākt atpakaļ tajā aprītē, no kuras padomju okupācija 50 gadus mūs bija šķirusi. Mēs vēlamies nodrošināt savas valsts drošību ar integrēšanos transatlantiskās drošības struktūrās, bet tajā pašā laikā mums ir svarīgi nodrošināt un nostiprināt pašiem savas sabiedrības demokrātiskos balstus.

Īpaši vēlētos uzsvērt, ka integrācija nav "garāmgājēja" jēdziens. Tas ir fundamentāls jēdziens, kas pašos pamatos saistās ar demokrātijas izpratni. Integrēta sabiedrība manā izpratnē ir tāda, kur katram sabiedrības loceklim ir iespējams kļūt par pilnvērtīgu līdzdalībnieku visos procesos, kas skar viņa dzīvi un likteni. Tā ir demokrātija vārda visplašākajā nozīmē. Tā ir praktiskā demokrātija, kurā tiktu veidota sabiedrības uzbūve ar tādu likumdošanas ietvaru, kas nevienam cilvēkam neradītu mākslīgus šķēršļus viņa izvēles brīvībai, viņa tiesībām, viņa personīgajai attīstībai.

Ir jādomā par cilvēka kā indivīda tiesībām vārda visplašākajā nozīmē un par tādu valsti, kurā tiek nopietni strādāts, lai tiktu likvidēti jebkādi šķēršļi, kas sistemātiski radītu barjeras dažādu sabiedrības noslāņojumu starpā. Jūs vēlāk šajās diskusijās, esmu pārliecināta, pievērsīsieties dažādiem konkrētiem integrācijas aspektiem. Es tikai īsumā vēlētos uzsvērt, ka tai ir jāaptver ļoti plašs jautājumu loks. Līdz ar to integrācijas politika, ko Latvijas valdība pieņēma pagājušajā rudenī konceptuāli, iezīmē politisko gribu aptvert plašu jautājumu loku kā svarīgu un prioritāru valsts turpmākā attīstībā. Tas ir ļoti svarīgs solis, ko ir pieņēmusi Latvijas valdība, pieņemdamā šīs integrācijas politikas konceptuālos ietvarus.

Nākamais svarīgākais uzdevums, kas arī šodien tiek īstenots, ir uzsākt būtiskas un auglīgas debates par to, kā konceptuālās vadlīnijas būtu praksē īstenojamas. Vēlētos atzīmēt, ka mūsu oficiāli pieņemtā integrācijas politika jau nav kaut kas, kas radies *ex nihili* - no nekā, bet drīzāk gan tā ir apstiprinājums jau kopš neatkarības pašiem sākumiem uzsāktajai virzībai. Mūsu pieņemtā integrācijas politika jau ir balstīta ļoti plašās sabiedriskās diskusijās, un ir svarīgi, lai tas tā turpinātos arī turpmāk. Tas ir tikai viens solis mūsu attīstības procesā, svarīgs solis, un līdz ar to tiek stingri iezīmēta mūsu valsts

---

labā griba un apņēmība šajā jautājumā nopietni strādāt.

Integrācija nav kaut kas, kas drīkstētu kļūt par politisko futbolu. Tā nav vienas partijas rūpju bērns un nedrīkst būt citas partijas bārenis jeb atstumtenis. Integrācijai ir jāstāv pāri atsevišķu partiju interesēm. Tā ir tikpat fundamentāla kā demokrātijas izpratne. Tā nevar būt partejiska, tā nevar būt tāda, ko viena partija pieņem un cita noraida, tā ir konceptuāla nostādne. Doma par integrāciju ir pamatā tikpat fundamentāla kā doma par demokrātiju, un mēs nevaram nemaz atšķirt vienu no otras.

No dažādiem integrācijas aspektiem Latvijā es vēlētos atzīmēt vispirms jautājumu par ekonomisko integrāciju, un tās pamatā ir minimālo iztikas līdzekļu nodrošināšana sabiedrībā. Demokrātiskā sabiedrībā ir grūti piedalīties cilvēkam, kam ir jādzīvo zem iztikas minimuma. Un pilnvērtīgai demokrātijai ir grūti attīstīties, ja aug plaša starp tiem, kas ir ļoti bagāti, un tiem, kas ir ļoti nabadzīgi. Tāpat tai ir grūti attīstīties, ja proporcionāli nabadzīgo skaits ir pārāk augsts.

Integrācija pārsedzas ar valsts attīstības kopējām pamatnostādnēm. Kā svarīgāko es šeit uzsvērtu tieši ekonomisko attīstību. Ekonomiskā attīstība ir drošākais veids, kā garantēt visiem pilsoņiem cienīgu dzīves veidu un spēju piedalīties visos sabiedrības procesos. Ar ekonomisko attīstību saistās arī nevienlīdzības, kas rodas reģionālās attīstības laukā. Svarīgi ir nopietni domāt par reģionālo attīstību un nevienlīdzību likvidēšanu starp reģioniem.

Rietumu zemēs ļoti tradicionāls temats ir nevienlīdzība, kas saistās ar dalījumu vīriešos un sievietēs. Latvijā sieviešu integrācija visās dzīves sfērās nav vēl sasniegusi to līmeni, kāda, piemēram, atrodama Skandināvijas valstīs, kaut arī mēs varbūt esam citām zemēm aizsteigušies priekšā ar to, ka mums ir sieviete prezidente. Daudzās citās jomās nav pietiekams atbalsts pieejams sievietēm, it sevišķi reprodiktīvi aktīvos gados, kas viņām palīdzētu izmantot visas sabiedrības piedāvātās iespējas, piemēram, uzņēmējdarbības uzsākšanā. Dzimumu vienlīdzība ir viens no integrācijas pamatjautājumiem.

Cits lauks ir dažādo marginālo grupu iesaistīšana arodbiedrībā, jeb grupās, kas par tādām tikušas "etiķetētas" vai dažos gadījumos pat stigmatizētas. Demokrātiskā sabiedrībā viena no attīstības pazīmēm ir tā, ka pamazām izzūd šādi "etiķetējumi", kā, piemēram, kroplie un vesēlie, garīgi slimie un garīgi vesēlie. Katram cilvēkam kādreiz dzīvē ir jācieš no kādas likstas vai nelaimes. Nedrīkstētu būt šādas klasifikācijas, kas kļūtu par šķērslī cilvēkam, piemēram, iestājoties universitātē, iegūstot izglītību u.t.t. Man šķiet, ka šajā laukā pēdējos desmit gados Latvijā ir noticis ļoti manāms progress no nostājām, kas ir stipri vien arhaiskas šajā stigmatizācijas izpratnē līdz tādām, kas jau tuvojas modernai izpratnei par cilvēku tiesību vienlīdzību. Tas nenozīmē, ka visi cilvēki fiziski ir vienādi, bet viņu tiesības ir vienādas.

Vakar bija diena, kad mēs runājām par bērnu tiesībām. Tās atkal ir daļa no sabiedrības integrācijas jautājumiem.

Par Latviju visbiežāk tiek runāts tieši sakarā ar nepilsoņu un valodas integrāciju. Es to atstāju kā pēdējo tieši ar nolūku, lai pasvītrotu, ka tās nav vienīgās problēmas un vienīgie jautājumi, par kuriem mums ir jārunā integrācijas kontekstā. Man šķiet, ka Latvija šajā ziņā pēdējos desmit gados ir strādājusi visvairāk un visnopietnāk. Šiem jautājumiem ir veltītas līdz šim vislielākās pūles, un mēs varam būt lepni par to, kas līdz šim jau ir sasniegts. Mums ir pilsonības likums, kas ir liberālāks, nekā Vācijā. Mums ir valodas likums, ko ir atzinuši starptautiskie eksperti. Mums tagad jāturpina jau aizsāktais ceļš un jāiegulda nepieciešamie līdzekļi, ko prasīs šo programmu īstenošana.

Vēlos pateikties visām draudzīgajām valstīm, kas ir atbalstījušas Latviju šajā jautājumā, mums risinot ļoti smago padomju 50 okupācijas gadu atstāto mantojumu. Es vēlos pateikties visām tām valstīm, kas ir Latviju atbalstījušas ar savu izpratni, atbalstu, līdzekļiem. Šie ir ļoti grūti uzdevumi, ko mēs esam mantojuši. Tie nav viegli risināmi, prasa ārkārtīgas pūles gan psiholoģiski, gan materiālo resursu ziņā. Man šķiet, ka latvieši var būt

lepni par to, ko viņi ir šajā laukā sasnieguši, par spīti smagajai un nelabvēlīgajai izejas situācijai. Mēs esam apbrīnojami progresējuši īsajā atgūtās neatkarības desmitgades laikā, un es esmu pārliecināta, ka mēs turpināsim progresēt vēl straujākā tempā. Esmu pārliecināta, ka mēs spēsim atrisināt visus tos jautājumus, kas saistās gan ar pilsonību, gan ar valodu, un ka turpināsim veidot sabiedrību, kurā neviens nejūtas atstumts, kas ir atvērta visiem un kurā katrs, kas izjūt lojalitāti pret Latviju kā suverēnu valsti, var saskatīt sev nākotnes perspektīvas un cilvēku cienīgu dzīvi. Paldies par jūsu uzmanību!